

Trudim se, da delam v tem smislu, trdno prepričan, da v tej smeri in na začrtih poteh srečavam vse naše delavne ljudi v občini in upam, če vstralamo na tej poti, da se naše sanje o svobodni, posvetni, demokratični šoli čimpreje uresničijo.

— **c Univerzitetni tečaj za učitelje gluho-nemih v Brnu.** V Ljubljani na Češkem so ustanovili društvo učiteljev gluho-nemih. Za predsednika so izvolili učitelja Vanička. Izrekli so se za eksternate, za prehodno dobo pa se trpe tudi manjši internati. Po statistiki je v češkoslovaški republiki 1483 gluho-nemih šoloobveznih otrok brez pouka. Društvo bo izdajalo svoje strokovno glasilo. Za učitelje gluho-nemih se bo v letošnjih počitnicah vršil v Brnu univerzitetni tečaj.

Opomba: Opozarjamo naše tovariše na ta tečaj!

— **c Nov tip srednje gospodinske šole na Moravi.** Moravski deželni odbor je sklenil, da ustanovi nov tip srednje gospodinske šole. Imela bo 3 letnike. Gosenke se vzgoje kot samostojne gospodinje v vsaki smeri. Za one, ki hočejo postati učiteljice na gospodinskih šolah, se prikloni še četrti letnik. Bodočnost takih učiteljic je lepa, zakaj ustanovilo se bo mnogo gospodinskih šol posebno na Slovaškem.

— **c Kako govori češki okrajni šolski nadzornik . . .** Za okraj Benešovski je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika dr. F. A. Soukup, ki niše med drugim tudi to-le svojemu učitelstvu: . . . Rekel sem vam: »Nočem biti in ne bom birokrat, toda tudi Vi ne smete biti!« Takoj pa sem dodal, da pomenja birokratizem toliko, kakor zvaliti odgovornost na višja ramena, da pomenja, odvrčeti odgovornost za lastna dela, vršiti delo samo radi tega, ker je tako zaukazano, ker se je tako namiznilo, ali želelo. In glej, med vami so se pojavili birokrati pri prvi nepriljni stvari, ki jo je zahteval vstop v novo dobo, poedini izmed vas so vzeli odgovornost raz sebe, se niso osokolili podčrtati svojo lastno individualiteto, skrili so se za »migljal, svet in željo«. Naj za karkoli, skrili so se, če je bilo treba tudi za laž. Prijatelji! Sedaj ni čas, da igrajo skrivnice . . ., potem konča . . . »Bodite ponosni na svojo osebo, svobodo, na svobodo učitelja in voditelja naroda! Ne dotikajte se osebnosti in svobode onih, ki hočejo biti »uslužbenci«. To niso učitelji, oni ne morejo biti voditelji, njihove noge so zarite v blato, koraka ne morejo napraviti. Po neopretnem bi izgubili mnogo, da preveč časa, če bi jih hoteli iz blata vleči, kakor so zabredli po lastni krivdi. Samo eno geslo je danes na mestu: »Kdor si dobre volje, pomagaj! Naprej — v novo dobo!«

Jugoslavija diha že skoro dve leti, na bivšem Kranjskem imamo pa še vedno okrajne nadzornike, ki tiče v avstrijskem blatu do kolen. —

Iz Jugoslavije.

— **Naše pravice in plače.** Zakon o naših plačah je že izveden, ni pa s tem delo še končano, ker je še potreba urediti vprašanje odškodnine za stanovanja in kurivo, ki učitelstvu po tem zakonu pripada. Najprej je potreba dati stanovanja, ki jih ima sedaj učitelstvo v šoli, uradno preteniti. Potem se naj nastavi mesto stanovanj stanarina, od katere se vrednost naturalnega stanovanja odšteje. V tem ni dvoma, da bo učitelstvo soglasno zahtevalo izvedbo zakona v tem oziru, dokler niso plače popolnoma izenačene z ostalim državnim uradništvom. Drugače je z vprašanjem kuriva, in bodo v tem oziru okrajna učiteljska društva morda zavzela drugačno stališče, ter se opirala na to, da noče učitelstvo nikakih predpravil pred drugim uradništvom, pač vse udobnosti, ki jih ima ono. — Nerešeno je pa tudi še vprašanje uvrstitve meščanskega učitelstva, ki bo imelo izgubo vkljub temu, četudi dobi izplačan zaostanek razlik za nazaj. Gorje pa, če stopijo povški in veljavno šele tedaj, ko izide naredba o tem. Vsak dan zamude je izguba za učitelstvo, ker vrednost denarja še vedno pada. Živil in blaga pa neznansko narašča. Organizacija je v tem oziru storila svojo dolžnost, naj jo še drugi, da ne bomo zopet čakali in čakali! — A tudi pri draginskih dokladah je bilo učitelstvo prikrajšano pri sedanjih uvrstitvi. Vsemu učitelstvu so bile draginske doklade odmerjene take, kakor so jih prejemali pred 1. dec. 1919. Mnogo učiteljev je s 1. dec. dršilo v višjo plačilno stopnjo in mnogim se je izpremenilo stanje po 1. dec. Vse te se je uvrstilo v višje plačilne stopnje in se jim dohodke prav odmerilo, draginske doklade se jim pa ni analogni zvišalo. Juridične podlage za to pač ne bo, s čemer

bi se dalo to postopanje utemeljiti. — Na višjem šolskem svetu leži sedaj čimhitrejša rešitev teh vprašanj!

— **Kaste.** Imamo že društvo slov. učiteljic, društvo upokojenega učitelstva, organizacijo učitelstva na obrtno-nadalj. šolah, snuje se organizacija meščanskega učitelstva, osnovati bo še potreba; organizacijo glavnih učiteljev, vadniških učiteljev, profesorjev samo po naslovu, organizacijo učiteljic ženskih ročnih del, otroških vrtnic; tudi okrajni šolski nadzorniki, in višji posebej, se bodo morali medsebojno organizirati. — **V. organizaciji bi moral prevladovati čut, da se bo skupna organizacija pravično potezala za pravice in koristi vseh ter pravično urejala razmerje enega dela do drugega tako, da se pravičnemu in demokratičnemu stališču ne bo mogel upirati noben del v stanovski organizaciji.** — Danes je n. pr. naravnost nesocialno, urejena uvrstitev upokojenega učitelstva. Skupna organizacija bi morala smatrati upokojeno učitelstvo kot svoj del, ter se potezati zanj, kot za aktivno učitelstvo. Vendar je temu tudi upokojeno učitelstvo krivo samo, ker se pri upokojitvi povečini odtuji organizaciji; ustanovilo si je sedaj upokojeno učitelstvo svoje društvo, namesto da bi se skušalo uveljaviti v skupni organizaciji ter prisiliti, da se skupna organizacija potegne tudi za nje. Hkrati z regulacijo učiteljskih plač bi se morale analogno zvišati tudi pokojnine, in za to bi se morala zavzeti — ne samo organizacija upok. učitelstva — temveč tudi organizacija aktivnega učitelstva. To nesocialno in krivično razmerje se mora odpraviti! — Na eni strani koristi diferenciacija organiziranja na podlagi skupin delovnega polja, na drugi strani uvaja to v organizacijo čut kasti, nedemokratični čut več in manj vrednosti, čut in domišljije višjih in nižjih ljudi ter čisto zavist. Koristno pa je združenje v svrhu podrobnejšega in temeljitejšega obdelovanja delovnega polja in koristi dotičnega dela učitelstva, ker se interesirani vedno bolj zanimajo za svoja vprašanja, kakor neprizadeti. Vendar je končno redakcijo prepustiti skupni organizaciji, da uredi vprašanje tudi z ozirom na celoto. — S tega ozira bi se dala društva za posamezne dele učitelstva opravičiti, vendar se mora v demokratični organizaciji delovati na to, da se obdrži enotnost, se odpravi predprave in privilegije, da se postavi na pravično stališče, da se duh kasti odpravi in zatere ter se na njega mesto postavi in goji — enakopravnost.

— **Zdražbarji.** Kdor je le površno prečital poročilo občnega zbora „Slov. Zveze“ v zadnji številki „Slov. Učitelja“, je prišel do prepričanja, da se ljudje, ki se zbirajo okoli tega lista, ne ravna po naukih svojega evangelija: praksa jim je daleč od teorije. To nam spričujejo zlasti resolucije, ki so jih bili sprejeli na svojem zadnjem zborovanju. Tretja izmed njih se namreč glasi: „Skupna stanovska organizacija ne sme postati privrženec kake druge organizacije ali politične stranke.“ Se to v teoriji res lepo sliši in bilo bi treba ta nauk tudi praktično izvesti. Modri nadstrankarji pri Slomškariji pa ravnajo ravno nasprotno. V isti sapi, ko kričijo, da ne sme biti stanovska organizacija privrženec kake politične stranke, v isti sapi trobijo v svet poročila, katerih eden stavek (str. 33.) se glasi: „V zastopstvo VLS je bil odposlan tudi urednik Stručel, ki zastopa tam interese učitelstva.“ Slomškariji, ki vam je toliko za interese učitelstva: Zakaj ne odposljete še v JDS, v NSS in v JSDS po enega svojih velmož, če hočete že biti res taki nadstrankarji — pa se držite še danes kot nekdanji najbolj razupite stranke, ki eksistira na slovenskem jugu? Ali vas niso dogodki zadnjih let ničesar naučili? In če ste dalje res taki nadstrankarji, kaj iščejo s svojo zdražbarijo na vaših zborovanjih taki ptiči kakor so Orli? Ali značijo Gostinčarjeve besede: „Jugoslovanski klub stoji za vami“, vaše nadstrankarstvo? — Bodi pribito: Dokler postopa Slomškarija tako zdražbarsko in nedosledno, tedaj nima sploh pravice ziniti o liberalnem značaju naših društev! Naša društva zastopajo stanovske interese vsega učitelstva, katerih sadove uživata danes tudi vi, vam pa ne gre za drugo kakor za nadaljevanje pogubne klerikalne politike, ki hodi pota, katera vodijo ves narod v pogubo!

— **Nezadovoljni z nami.** Nekdo okrog „Slovenca“, ki čuti potrebo, da se zale-tava s svojimi neslanostmi v vsako novo številko „Učit. Tovarisa“, izraža v „Slovencu“ z dne 7. t. m. svojo splošno nezadovoljnost nad pisavo našega lista. Nobena reč mu ni dovolj modra in globokoumna. Odkar nas je bil očitno pohvalil „Slov. Učitelj“ (str. 13.) s svojega visokega mesta: „Zasluga našega lista je, da se je „Tov.“ privadil na dostojnejše pisanje“, smo mislili, da smo na pravi poti. „Slovencu“ smo se namreč neizmerno

zamerili, ker smo v 9. številki našega lista pripomnili pod črto, da v ljublj. učit. društvu ni klerikalcev. Če pa „Slovenec“ resno misli, da so, pa naj bodo v božjem imenu: Slomškarija bo toliko preje — zmrznila!

— **Tudi doslednost!** „Slov. Učitelj“ (str. 48) se hudnje nad nami, ker smo ponatisnili svojčas iz „Domovine“ notico „Slomškarija zmrzuje“ ter zaključuje svoje modrovanje tako-le: „Tudi Slomškova Zveza je nekoč grešila v svojo škodo, ker je preveč gledala na število, ki sedaj tako imponira „Tovarišu“ in s katerim se vedno baha.“ Prijatelji okrog „Slov. Učitelja“ so res dosledni! Odpro naj isto število svojega glasila, pa bodo videli, kako hoče Slomškova Zveza drugim nauke dajati, pri tem pa dela sama grehe, katere hoče drugim natveziti! V tajniškem poročilu (str. 36.) „gleda zopet nekoliko preveč na število“ ter našteva 72 članov več kakor bi jih smela. Če bi se hoteli mi pri svoji Zavezi pobahati s številom danes na zasedenem ozemlju, tedaj bi naraslo število članstva naše Zaveze za najmanj 500, reci petsto članov, t. j. za število, ki ga Slomškova Zveza ne spravi skupaj v celi Sloveniji, pa če se na glavo postavi! Mi pa se s tujim perjem ne maramo lišpati. Je to prvič neokusno, in drugič nedopustno, ker tvorijo naši tovariši iz zasedenega ozemlja svojo Zvezo. Zato radi prepuščamo pavovo perje tistim ki so bolj v potrebi, da ga rabijo. — Nam se na vse to le čudno zdi, kako se morejo gotovi ljudje čutiti razžaljane, če kje čitajo, da „Slomškarija zmrzuje“!

— **»Kdo je večji avstrofil.«** „Slovenec“ je prevzel pod tem zaglavjem v 61. številki nevaležno nalogo, ker hoče prati od šušteršičjanskega blata umazanega bivšega nadzornika Lavtizarja zaradi neke notice v našem listu, ki dokazuje Lavtizarju, da je denunciral Kalteneggerju dva ljubljanska učitelja, ker njih učenci niso znali cesarske pesmi. Kot avtorja te notice sumiči našega tovariša Jakoba Dimnika, o katerem pa z moško besedo potrdimo, da ni pisal omenjene notice in tudi ni z njo v nobenem stiku; mi bi pa lahko s prstom pokazali na Slovencevega dopisnika (Lavtizarja tu ne mislimo). Cela notica je grda politična pustolovščina. Pisec se nam zdi podoben tatu, ki vpije v javnost: »Primate tatu!« a v istini je pa sam kradel. »Slovenec“ šteje danes Dimnika v velik greh, ker je v neki mladinski knjigi davno pred vojno pisal, da so avstrijski vladarji vzgled pobožnosti, bogoboječnosti, pravičnosti in pridnosti. Zakaj pa „Slovenec“ teh vladarjev ni pravočasno razkrinal, zakaj se je pa valjal pred in med vojno v prahu pred njimi in zakaj se je tako hlapčevsko ponižno plazil med vojno po njih črevih? „Slovenec“, oziroma njegovemu dopisniku (Lavtizarja tu zopet ne mislimo) tudi ni všeč, ker je Dimnik vzbujal v mladini čut domoljubja in pozhrtvovalne ljubezni do domovine. Bržkone bi bilo ljudem Šušteršičevega kalibra danes ljubše, ko bi učitelstvo hujskalo mladino in ljudstvo proti vladarju in se ogrevalo za slovensko republiko; tega pri naprednem učitelstvu ne bo nihče dosegel. Pa tudi v »avstrofilski« letna poročila Dimnikova se je Slovenecv dopisnik že trikrat zagnel, dasi so v njih nanizana zgolj zgodovinska fakta, ki sestavitelju gotovo niso prihajala iz srca, ampak so bila pisana pod pritiskom avstrijskega biča, ki sta ga Kaltenegger in njegov oproda vih-tela nad Dimnikovo glavo in sploh nad naprednim učitelstvom. Prosimo, kaj pa je prejel Dimnik od avstrijske vlade za očitano mu »avstrofilstvo«? Ali je dobil kak pohvalni dekret kakor Lavtizar? Ali je dobil za »avstrofilstvo« od avstrijske vlade naslov šolskega ravnatelja kakor dvajset let mlajši Lavtizar? Ali je bil morda odlikovan z zaslužnim križcem kakor Lavtizar? Ne, ničesar mu ni dala avstrijska vlada, pač pa ga je za »avstrofilstvo« postavila med vojno na cenzurno listo in pod policijsko nadzorstvo. Tudi disciplinarno preiskavo je uvedel Kaltenegger med vojno proti Dimniku, ker je imel v telovadnici obešeno sliko župana Ivana Hribarja v sokolskem kroju. Važnejša kot očitano »avstrofilstvo« je pa druga stran zgoraj prisposobljenega tatu. Tu prihaja v prvi vrsti v poštev tisto avstrijsko blato, ki so ga nametali Šušteršičjanci v Slovence med vojno na naše junaške brate Srbe, Hic Rhodus! Za to gre in to mora priti na dan, ne pa »avstrofilstvo«, katerega očitka je moral biti pod groznim pritiskom avstrijske vlade kolkortoliko deležen vsak odvisen človek, posebno pa še ljud.-š. učitelj pod Šušteršičevo vlado. Kar se pa tiče gonje proti Dimniku kot zastopniku staršev v višem šolskem svetu, je več kot gotovo, da bo Lavtizar prej sročal iz te korporacije, ker je staršem ljubši pošten napreden učitelj kakor pa kak samopašni šušteršičjanc.

— **Veliko manifestacijsko zborovanje** se vrši v Ljubljani v nedeljo, 21. t. m. ob priliki ustanovitve Jugoslovanske Maticice. Po zborovanju v „Unionu“ se vrši obhod po mestu. Obhoda se udeležijo vse kulturne, strokovne in politične organizacije brez razlike politične pripadnosti. Ljubljanske tovariše in tovarišice vabimo, da se udeležijo zborovanja v čim večjem številu. Podrobnosti bodo objavljene v ljubljanskih dnevnikih.

— **Od „Samopomoči“ („Selbsthilfe“ der Lehrerschaft Steiermarks)** sem prejel dne 13. sušca iz Gaislhorna z dnevom 8. sušca 1920 datirano pismo, ki ga navajam tu dobesedno in neprevedeno, da bo izključeno vsako nesporazumljenje: „In einem meiner letzten Briefe habe ich meine Meinung Ihnen gegenüber ausgesprochen, daß wir die künftigen Unterstützungsbeträge in jugoslavischer Kronenwährung zur Auszahlung bringen werden. Sie haben diese meine Meinung auch im Učit. Tovarish veröffentlicht, was für mich wohl etwas unangenehm war. Ich habe nämlich diesbezüglich erst nachträglich die Meinung der Herren Ausschußmitglieder eingeholt. Diese Herren waren aber in dieser Angelegenheit nicht meiner Meinung, sondern sprachen sich gerade im gegenteiligen Sinne aus. Sie sagten: Wir zahlen, wie bisher, die Unterstützungsbeträge nur in österreichischen Kronen aus. Würden wir anders tun, so würde unser Verein dadurch geschädigt. Die Einzahlungen unserer slovenischen Mitglieder werden wir, sobald der Geldverkehr zwischen unsern Staaten wieder einmal ordnungsmäßig eröffnet und die Wertverhältnisse des Geldes auch geregelt sein werden, genau nach den Werten berechnen und am Ende des Jahres den Rechnungsstand an die Mitglieder bekannt geben. Mehr können wir vorläufig nicht tun. Hoffentlich muß ja der Wert unserer Krone auch wieder ein besserer werden oder, was auch möglich ist, wir bekommen eine neue Geldwährung.“ Podpis: Johann Slana. — Toliko v prevdarek članom društva v Jugoslaviji, da me ne zadene očiček, kakor bi jih bil v svoji zadnji notici v „Učit. Tovarishu“ napačno informiral o tej važni zadevi. V Ljubljani, dne 14. sušca 1920, Fr. Suher. — **Opomba uredništva:** Prinašamo izjemoma ta dopis v nemškem izvirniku, a principiellno stojimo na stališču, da naj bodo dopisi v „Uč. Tov.“ pisani vedno v slovenskem jeziku, zatorej prosimo v bodoče za prestavo. — Prizadeto učitelstvo naj tudi skupno zavzame svoje stališče k štajerski „Samopomoči“. — Slovensko učitelstvo ima tudi svojo zavarovalnico za slučaj smrti, ki ima sedež v Ljubljani in se tudi imenuje „Samopomoč“. To društvo ima odločno premalo članov še in to kaže, da je ideja zavarovanja premalo pri nas ukoreninena in je premalo agitacije.

— **Novi šolski knjigi.** Poverjeništvu za uk in bogočastje je odobrilo učni knjigi: Trgovsko računstvo za trg. nad. šole, III. del, in trg. računstvo za dvorazredne trgovske šole, II. del, ki jih je spisal prof. Albert Sič.

— **Vsem tovarišicam in tovarišem** ki so maturirali l. 1905 na ljubljanskem učiteljsku! Letos bo že 15 let, kar smo maturirali. Desetletnico nam je preprečila vojska. Kaj pa, če bi obhajali prav skromno 15-letnico mature in vsi skupaj — brez razlike pripadnosti stranke — malo vzbujali študentske spomine? Tovarišice, tovariši! oglasite se s predlogi, ali pa nekaj tovarišev pooblastite, da napravijo primeren načrt! S tovariškim pozdravom! Egidij Schiffrer, Jesenice na Gorenjskem.

— **Iz Maribora** poročajo, da se nahaja učiteljski ravnatelj g. Henrik Schreiner radi boleznih na dopustu. Nadomestuje ga prof. Vreže. Vrlemu šolniku in znanemu prijatelju slovenskega učitelstva želimo skorajšnjega okrevanja!

— **Tov. Ciril Pregelj** nam pošilja v objavo sledeče: Na željo odbora celj. učit. društva se bo poskusilo, oživiti zopet petje v tem društvu s posebnim ozrom na neko društveno slavnost, ki se ima vršiti tekom leta. Na zadnjem zborovanju se je sklenilo, da naj posamezna vodstva in to čimpreje naznanijo po dopisnici, kateri izmed tovarišev in tovarišic namerava sodelovati in kateri glas pojejo in sicer na naslov šolskega vodstva mestne osnovne šole v Celju, nakar dobe takoj po pošti sekirice. Dolžnost vsakega pevca (pevke) pa je, da se svojega parta dobro priuči, da bo šla skupna vaja, ki bo pol ure pred začetkom prihodnjega zborovanja, hitro izpod rok. Vsem tovarišem pevcev in pevkam pevski pozdrav!

— **Razpis učiteljskih služb.** Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih se razpisujeta za šolsko leto 1920./21. v stalno popolnitev dve novou sistemizirani učni mesti, in sicer mesto stalnega suplenta in mesto stalne suplente z vsemi pravica-

mi stalnega učiteljstva. Stalni suplent bo pridelen I. mestni deški, stalna suplentka pa I. mestni deklinski šoli. Prošnje je vlagati do 30. aprila t. l. po predpisani službeni poti pri mestnem šolskem svetu v Ljubljani. — Na dvorazredni ljudski šoli v Selcih in na trirazredni ljudski šoli v Javorjah je razpisano po eno učno mesto v stalno namestitve. Prošnje naj se vložijo do 30. aprila t. l. pri okrajnem šol. svetu v Kranju.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je nabralo pri občnem zboru za delegate, ki gredo čez v Beograd, znesek 180 K. Priporočamo ta lepí zgléd vsem društvom v posnemanje!

Geometrijski modeli. Marljivi učitelj priredi za pouk sam marsikatero učilo — posebno sedaj, ko je vse tako drago. V ta namen služi tudi »Navod k početnemu risanju in oblikosloviu«. Sestavil J. B. Izdalo „Pedagoško društvo“ v Krškem l. 1890. — Iz tega navodila se je najvažnejše preneslo tudi v učno knjigo »Geometrijsko oblikosloviu za deklinske meščanske šole«. Oponniti je pa treba, da učitelj namesto otilih teles od pločevine lahko napravi take iz lepenke, potem pa rabi namesto vode — pesek. Tu pa podamo še lažje umljiv način, kako izračunati krogolino površino in prostornino. Ako načrtamo na papir največji krog krogle, t. l. meridijan, ali ekvator, ter ga proti središču narežemo na ozke trikotnike, potem pa potisnemo na kroglo družega enako velikega in ravno tako narezanega na na nasprotno stran krogle, vidimo, da še veliko krogline ploskve ni pokrite s papirjem. Ako hočemo še ostali del pokriti, potrebujemo še dva taka kroga, skupno tedaj štiri in ker je plosčina kroga r²π, je površina cele krogle 4r²π. Vzamemo li oteč stožec, čegar višina je enaka premeru in otlo polkroglo, ki ima s stožcem enak prosto ter napolnimo polkroglo z drobnim peskom, potem ga pretresemo v stožec, tedaj smo pa napolnili tudi tega. Prostornino stožca izračunimo po že znanem pravilu $\frac{0,333}{3} r^2 \pi = \frac{r^2 \pi}{3}$ in to pravilo velja tudi za polkroglo, kar je z natančnimi računi popolnoma dokazano. Prostornina cele krogle tedaj znaša $\frac{2}{3} r^2 \pi = \frac{4r^2 \pi}{3}$ ali v drugi obliki $\frac{4}{3} r^2 \pi$.

Prijatelju Črnogoj. V sicer preveč laskavi oceni mojega delca »Za staro pravdo« protestira prijatelj Črnogoj na ves glas proti osemurnemu delavniku v kmetijstvu in pravi, da je taka zahteva — nonsens. Priritujem mu v polnem obsegu jaz in z menoj prav vsak socialističen zagovornik osemurnega delavnika, ker mora biti vsakemu otroku jasno, da so produkcijske panoge, kjer osemurnega delavnika enostavno ni mogoče uvesti, in kmetijstvo je že ena izmed njih. Vsakemu socialno čutečemu mora biti pa obenem tudi jasno, da je treba tudi za kmetijske delavce in posle uvesti neko zakonito regulacijo delavnega časa, ki traja danes marsikje po 15 in še več ur na dan in proti temu se obračajo moja tozadevna izjavljanja. — Fran Erjavec.

Društvo za čuvanje narodnega zdravja v Beogradu izdaja že 10. leto mesečnik »Zdravje«, ki objavlja izpod peres najboljših srbskih zdravnikov poljudne članke v vseh panogah ljudskega zdravstva; urednik je sloveči srbski higijeničar prof. dr. Jovanovič-Batut. Sedaj izhaja »Zdravje« tudi v slovenskem izdaju in je prva številka pravkar izšla. Poljudno znanstvenega medicinskega časopisa Slovenci dosedaj nismo imeli, zato z zadoščanjem lahko beležimo na tem polju velik napredek. To pa še daleko ni dovolj. Da bode listu, ki ima nalogo čuvati narodno zdravje, mogoče ta vzvišeni namen tudi resnično doseči, mu je treba vsestranske podpore. Odpreti se mu mora pred vsem pot v vse stanove in v vse hiše. Dolžnost vseh izobražencev je, da širijo list med najširšimi plastmi našega naroda. Vsaj je tudi nam usekala dolgoletna svetovna vojna rane, iz katerih bodo še pozni rodovi krvaveli, ako ne preskrbimo za naglo odpopmo. Najstrožje uradne odredbe pa bodo iluzorne, ako ne bomo naroda prav vzgojili. Najboljše sredstvo za to pa je dobro in poučno čtivo. Prva številka »Zdravja« obravnava razna važna poglavja iz ljudske higijene, prinaša zlasti nujna navodila doječim materam, opozarja javnost na nevarnost jetičnih bolnikov, ki trsijojo kalu tuberkuloze med zdravimi ljudmi, dokazuje s stvarilnimi zgledí pogubnost alkoholizma itd. Zdravstveni odsek za Slovenijo in Istro v Ljubljani, ki je prevzel redakcijo slovenskega izdaja, in kamor naj se pošilja tudi naročnina, (24 K za celo leto), se obrača na vse vzgojitelje in slovenskega naroda, na vsa prosvetna in telovadna

društva, na vse stanovske organizacije, zlasti delavske, da širijo list v svojem krogu. Po možnosti se bodo vpoštevale tudi vse upravičene želje in nasveti glede vsebine in oblike ter poročalo o njih osrednjemu društvu v Beogradu. Zlasti pa prosimo slovenske zdravnike, naj ne odrečejo listu podpor in naj se odzovejo tudi s peresom. Vsaka misel in vsak najmanjši prispevek, ki s bludo koristim ljudskega zdravja, bo dobrodošel. Posnemajmo požrtvovalno delo bratov Srbov. Sanitetni šef: Dr. Ivan Oražen.

Članarina in darila za učiteljski konvik. Ivan Michler, učitelj na Vrhniki, 10 K. — Josip Trobiš in Tina Trobiševa, oba s Kala pri St. Janžu na Dolenjskem, 13 K. — Ivan Benedičič in Marija Benedičičeva, oba iz Skočjana na Dolenjskem, 20 K. — Katinka Drolova iz Zasipa pri Bledu, 10 K. — Ivanica Plhak 20 K. Angelika Jakličeva 20 K. in Hanka Straškova 20 K. vsi s Sladke gore pri Jelšah. — Gregorič Maksa iz Podbice nad Škofjo Loko 5 K. — Purkhard Josip iz Laboda 10 K. — Janko Zupančič iz Rateč na Gorenjskem, 4 K. — Hvala! Živili nasledniki! — Jakob Dimnik, blagajnik.

Neodrešena domovina.

Slovenske vzporednice na ljudski šoli v Gorici. Mestni šolski svet v Gorici je obvestil z dopisom od 12. februarja t. l. odvetnika dr. Karla Podgornika, kakor zastopnika staršev, ki so z vlogami in po odposlanstvih na merodajnih mestih zahtevali zopetno otvoritev slovenskih šol v Gorici, da je generalni civilni komisarijat z dopisom 9. t. m. priobčil naslednje: Predsednik ministrskega sveta je z brzojavko od dne 4. t. m. št. 2686 pritrdil, da se začasno za tekoče šolsko leto poskrbi za pouk otrok slovenske narodnosti v Gorici z ustanovitvijo slovenskih vzporednih razredov pri italijanski ljudski šoli. — Mestni šolski svet ukrene, kar je treba, da se izvrše naredbe predsednika ministrskega sveta. Dopis mestnega šolskega sveta je bil dostavljen dr. Podgorniku 19. t. m. — Slovenski starši pričakujejo, da bodo začasne slovenske vzporednice otvorene penadoma in v zadostnem številu ter da bodo s prihodnjim šol. letom izpremenjene v samostojno slovensko ljudsko šolo v Gorici. Merodajne oblasti naj bi pri tem ne pozabile, da so Slovenci imeli v Gorici še mnogo drugih šol in zavodov, katerih zopetna otvoritev je za kulturne potrebe goriških Slovencev ravnotako neobhodno potrebna, kakor otvoritev ljudske šole.

Italijanski vandalizem. 700 otrok so je priglasilo, da bi radi pohajali v slovensko šolo. Naši rodoljubi so pripravili v šolske namene »Mali dom«. Ko so Italijani to zvedeli, so hoteli po sili »Mali Dom« zasesti. Odločnemu nastopu dr. Podgornika in dr. Pavlina se je zahvaliti, da se ni izvršila ta nakana. Druga naša šolska stavba »Novi Dom« je zasedena po vojaštvu. Enako je goriški magistrat zasegel »S. Gregorčičev« in »Šol. Dom«, kamor je spravil begunce. Vsi štirje »Domi« so v takim stanu, da je res žalostno. Begunci, ki bivajo v teh stavbah, razbijajo okna, pode, vrata, kakor če bi inell ukazano od višje oblasti, da morajo pokončati te nesrečne hiše. Kar niso porušile granate, to bodo storili begunci. Magistrat ima na razpolago druge stavbe, kamor bi lahko spravil begunce, a tega noče storiti, ampak hoče, da pokončajo begunci poprej te hiše. Društvo »Šolski Dom«, ki je pravi lastnik teh hiš, ne sme niti bliž.

Dva sveža grobova. V Kastvu v Istri sta umrla pred mesecem dni eden za drugim dva mlada tovariša. Silvester Rubča in Anastaz Jurčič, na posledičov, katerih ali sta našla v vojnem službovanju. Narod na Kastavčini je izgubil z njima dva mlada in nenaдомestljiva delavca na prosvetnem polju. Na zadnji njuni poti ju je spremljala šolska mladina z učiteljstvom, dižaki in profesorji Kastavskega učiteljskega, lepo število tovarišev in tovarišic ter množica ostalega naroda iz okolice in mesta. Blag jima spomin!

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6.

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino, II. letnik, 1. in 2. snopič je te dni izšel. Naročnina stane 25 K. Časopis obsega devet pol in ima sledečo vsebino:

Razprave: Weber Fr.: O fenomenologiji jezika; Kidrič Fr.: Prispevki in opombe k zgodovini reformacije na Slovenskem. I. Ivan Ungnad in prognavstvu. (Nadaljevanje.); Ramovš Fr.: Sorodstvo starodidskega sama »Halbjahr«; Dolenc Met.: Pravni izrazi v prevodnih vinogenske zakona; Kos Milko: Srbski Brankoviči in goriški grofje.

Ocene: Ramovš Fr.: Donesek k slovenskim starozitnostim; Kidrič Fr.: Josip Jurčič, Zbrani spisi. Uredil dr. Ivan Prijatelj; Kidrič Fr.: Stritarjeva antologija; Prijatelj Iv.: Slavica. Herausgegeben von M. Murko. I. Die protestantische Kirchenordnung der Slovenen im XVI. Jahrhundert. Eine literarisch-kulturhistorisch-philologische Untersuchung von Fr. Kidrič; Kidrič Fr.: Beiträge zur Bayer. Kirchengeschichte, XXVI/1; Georg Loesche, Truberiana, für die Wirksamkeit im Kempten; Kos Milko: Novi doneski k zgodovini turških bojev na Slovenskem; Hauptman Jurčič: Anton Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. I. del.

Male vesti: Nachtigal R.: Koren vënd — (vond); Koštial Ivan: Etimologije; Ramovš Fr.: Zamimiv primer razvoja prehodnega y v slovenščini; Kidrič Fr.: Bibliografski inštitut; Kos Milko: K. Kadlec, Moščenski statut; Kos Milko: Dr. A. Gnirs, Das Görzer Statutbuch. —

Pač ni potreba še-le dokazovati potrebe takega filološko-historičnega časopisa, posebno sedaj ne, ko imamo svojo lastno univerzo. Dolžnost vsakega izobraženega Slovenca je, da pozna svoj jezik, svojo literaturo in svojo zgodovino. In ravno to je namen tega časopisa, da širi slovensko znanost. Časopis izide redno štrikrat na leto.

Pozivljamo vse ljubitelje slovenskega jezika, njegove zgodovine ter znanosti sploh, predvsem naše cenjeno učiteljstvo, da si čimprej naroči časopis. Tudi juristi bodo imeli dobiček od njega. Naročnino je poslati na upravnništvo ČJKZ: Matica Slovenska v Ljubljani, Kongresni trg 7.

Narodna Galerija v Ljubljani.

V nedeljo, dne 7. t. m. se je otvorila v drugem nadstropju Kresije, Šolski dvored št. 2, Narodna Galerija, zbirka najboljših del moderne slovenske upodabljačoje umetnosti. Galerija je odprta za obisk občinstva vsako nedeljo od 10—12 ure in ob četrtkih od 2—5 ure popoldne. Vstopnina znaša 2 K za osebo, za dižake 1 K. Člani društva »Narodne Galerije«, ki si je stavilo važno kulturno nalogo, zbrati in našemu narodu zgraditi lastno umetniško galerijo, kjer bo zbrano vse, kar je slovenski duh uspejal lepega, ne plačajo vstopnine. Član lahko postane vsak, kdor plača letnih 30 K članarine, ustanovniki pa plačajo 500 K. Odbor vabi s tem vse, ki jim je slovenska upodabljačoja umetnost pri srcu, da posetijo mlado našo galerijo in s pristopom k društvu pomagajo na zgradbi tega za razvoj naše kulture velevažnega instituta.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XLVI. izkaz.

Po 520 K: Kozlansko učit. društvo po tovarišiču M. Šketovi v Kozjem. Po 400 K: Milena Strosova — Leše p. Prevalje v Korotanu s plis-mom, da so spodaj navedeni tovariši in tovarišice ohladili svojo jezo, ker je bilo učit. zborovanje v Guštanju odpovedano, v tem — da so darovali v rezervni sklad, in sicer: Okorn Vinko, Kogelnik, Milena Strosova, Gajšek Drago, Emlca Kocljeva, Pavla Hriberškova, Olga Dežnikova, Jožica Komelova, Dragojla Kosičeva, Rakovec Ciril, Lazar Tone, Pečnik Teodor — vsi po 25 K; Mihev Ivo z gospo 50 K; Pečnik Ida 26 K in neimenovan 24 K. Po 300 K: Saleško učit. društvo — Velenje — (prispevki za l. 1919 in 1920). Po 260 K: Učit. društvo za šentlariški okraj, in sicer: po 20 K: Olga Madonova — Sv. Trojica, Koplč Rado — Sv. Lenart, Perger Mate — Sv. Jurij; po 10 K: Vikl Troštova, Grossmann, Koprivec Pepca in Anton — Sv. Anton; Stumpič Ludvik — Sv. Andrej; ga. Kovarič in Kovarič Jakob — Sv. Trojica; Šatarič, Kronabetvogli, M. Ozimiceva, Sv. Lenart; J. Čučkova, Pavla Jakopeceva, Škrjanc Feliks, Malhen Ivan — Sv. Rupert; Katinka Schweigerjeva, Jožica Petelinova, Kranjc Franjo — Sv. Barbara; Pintaričeva in Vreževa — Sv. Benedikt; Čuček J. — Sv. Lenart. Po 217 K: Stefančič Fran — Vel. Lašče. (Denar nabran za rezervni sklad pri zborovanju slov. učit. društva kočevskega okraja v Ortneku dne 11. marca. Največji znesek — 50 K — je daroval tovariš-gost Žagar Fran, nadučitelj v Klancu pri Trstu.) Po 180 K: Učiteljski zbor narodne šole v Rajhenburgu ob Savi, Po 136 K: Stoklas Vinko — Sv. Andrej pri Ptuj. Prispevali so: Stoklas Vinko 41 K, Marija Paulošičeva 25 K, Josipina Simončičeva 25 K, Elza Tschadova 22,50 K in Kramar Franc 22,50 K. Po 95 K: Grčar Tit — Tržišče na Dolenjskem. Prispevali so: Mimi Grčarjeva 20 K, Kloja Kunaszeva 20 K, Marija Brasova 15 K, Stoviček Svačo in Grčar Tit — vsak po 20 K. Po 100 K: Učiteljski zbor v Sevnici. Po 90 K: Wigele F. — Loški potok pri Ribnici. Prispevali so po 20 K: Wigele Perdo; po 10 K: Marija Einspielerjeva, Anžela Gradišerjeva, Marija Kovaričeva, Franja Lavričeva, Bartol Ivan, Črne Lojze in Likar Leopold — vsi v Loškem potoku. Po 50 K: Pančič Novakova — Sv. Duha, Selnica ob Dravi — mesto venca na krsto prenamine lebnule ljube svakinje, soproge dr. Novaka, okr. sodnika v Celju; Vidmar Nande — Skočijan v Predmju v Korotanu, in sicer: 25 K sam in 25 K Jela Božičeva. Po 30 K: Loparnik Pet. — Polzela; Minkuš Avg. — Sent Jurij pri Grosuplem; Olga Sušnikova — Rajhenburg. Po 25 K: Štefka Spindlerjeva — Vurberg pri Ptuj. Po 20 K: Albina Kovaričeva — Sv. Marko pri Ptuj; Ivan in Marija Benedičič — Skočijan pri Mokronogu; Vilma Kožuhova — Makole pri Polčanah; Marica Medvedova — Makole; Ivan in Bečica Jakše — Vransko; Pe-

benko Danilo — Podlipa pri Vrhniki. Po 18 K: Živko Janko — Studenec pri Polčanah. Po 15 K: Dequal Ciril — Dvor na Dolenjskem. Po 14 K: Mihelič V. — D. M. v Polju za Ivano Majerjevo 10 K in za Trošta Franca 4 K. Po 11 K: Anica Lazarjeva — Kamna gorica. Po 10 K: Gregorič Vinko — Ljubljana; Kovač Mirko — Železniki; Zupančič Janko — Rateče, Gorenjsko; Michler Ivan — Vrhnika; Slava Maričeva — Stara Lipa p. Vlnica; Kokot Ferdo, Erna Kokotova in Marija Skalovnikova — Stara vas, Bizeljsko.

Po sklepu izkaza prejel še dve poštini nakaznici. Po 380 K poslal: Beograd — Toplice. Vplačali so po 20 K: Otilija Zemljakova, Jul. Bantan, Zupančič Josip, M. Clarič, G. Ekel, M. Kraiger, Ana Bantanova, Hočever Franc, Matko Martin, Mili Azmanova, Reiniger Nande, Marko Alojz, Marija Marokova in Samide Josip; po 10 K: Vidmar Anton, Pavla Zrčeva, Pepca Mikollčeva, Ana Kodermanova Brežnik M., Pirnat O. in Gregore Dragotin. Ta znesek je pošiljalatelj nabral o priliki zborovanja novomeškega učit. društva dne 4. marca t. l. Lepo tako! Posnemanja vredno! Po 140 K: Hofbauer Lojze — Hrastnik. Vplačali so po 30 K: Hermans Josip — Reka pri Laškem; po 20 K: Hofbauer Lojze — Hrastnik; po 10 K: Cander Davorin — Dol pri Hrastniku; Sorčan Ivan, Rainer Rado, Roš Miloš, Ana Sorčanova, Poida Logarjeva, Julka Čandrova in Marija Laznikova — Hrastnik ter Jurko Stanko — Laško. Priznanje nabiralatju tov. Hofbaueru in darovalcem! — Današnji izkaz 3171 K. Prejz-kazanih 15.351 K. Skupaj 18.522 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII, Gasilska cesta 172.

Opomba: Vsem tovarišim in tovarišicam izrekam tem potom svojo srčno zahvalo za izražene čestitke moji malenkosti povodom poravnane krivice iz preteklega doba. Tovariš A. v L. mi je pisal: »Dragi! In vendar! Za trpljenje končno pravo zadoščanje. Privošljivo Ti gotovi ljudje tega gotovo ne, a okrog Tvojih ustien gledam zadovoljiv smehljaj. Ave!«

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Št. 267., m. š. sv.

Razpis službe.

Na mestni pomožni šoli je vsled odredbe šolskega sveta za Slovenijo z dne 30. januarja 1920, št. 20.446/19, s šolskim letom 1920/21 stalno popolniti nanovo sistemizirano mesto strokovnega učitelja za rokotvorni pouk na tej šoli.

Prednost za podelitev te službe imajo prosilci, ki so za ta pouk že usposobljeni.

Učitelj rokotvornega pouka bo imel obenem nalogo, med velikimi počitnicami prirejati učne tečaje za izobrazbo učiteljev rokotvornega pouka.

Prosilci, ki reflektujejo na to službo, naj svoje pravilno opremljene prošnje službenim potem vlagajo pri podpisanim mestnem šolskem svetu

najkasneje do 30. aprila 1920.

Mestni šolski svet v Ljubljani,

dne 3. marca 1920.

Št. 247., m. š. sv.

Razpis službe.

Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih se po odredbi višjega šolskega sveta z dne 29. januarja 1920, št. 20.448 iz leta 1919, za šolsko leto 1920/21 v stalno popolnitev razpisujeta dve nanovo sistemizirani učni mesti, in sicer mesto stalnega suplenta in mesto stalne suplentke z vsemi pravicami stalnega učiteljstva.

Stalni suplent bo pridelen I. mestni deški ljudski šoli v Komenskega ulici, stalna suplentka pa I. mestni deklinski ljudski šoli na Sv. Jakoba trgu.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati po predpisani službeni poti pri mestnem šolskem svetu najkasneje do dne 30. aprila 1920.

Zakasnele prošnje se ne bodo vpoševale.

Mestni šolski svet ljubljanski,

dne 5. marca 1920.

Predsednik:

Dr. Ivan Tavčar.

Naš denarni zavod. Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim. Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom. Promet do 29. febr. 1920 K 48.829-75. Hranilne vloge obrestuje od 1. aprila 1920 po 3%. Uradne ure: Vsek četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne. Na dopise brez vposlanih znamk za 1 K se ne odgovarja. Spominjajte se rezervnega sklada »Zaveze«!